

Lykkensgård - en bebyggelse med nedgravede huse fra ældre jernalder

AF LARS GULDAGER

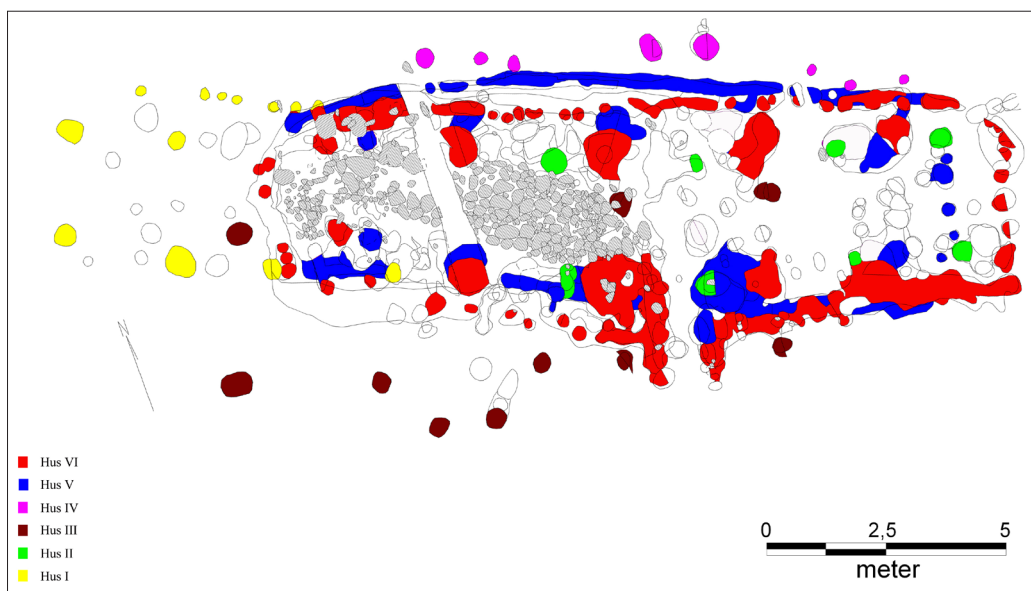
I foråret undersøgte arkæologer fra Aalborg Historiske Museum et areal på 3500 m² i den sydvestlige udkant af det nuværende Svenstrup. Her fandtes dele af en landsby fra den ældste del af jernalderen (500 f.Kr. - 100 e.Kr.). Syv gårde, der var placeret i tre øst-vestvendte rækker, befandt sig tilsyneladende indenfor nogle fast afgrænsede parceller.

De syv gårde placeret i tre øst-vestvendte rækker.

Grafik: Lars Guldager.

De enkelte gårde bestod af et langhus, og i flere tilfælde fandtes tillige et mindre sidehus. Selv om der kunne iagttages syv sådanne gårde på arealet, er det dog ikke sandsynligt, at mere end tre eller fire gårde har eksisteret samtidigt. I alt er der i landsbyens levetid opført 16 langhuse og fem sidehuse. Enkelte af gårdene består blot af et langhus i én fase, mens man på andre gårde har fornyet langhuset indtil flere gange, når det gamle blev taget ud af brug. I et enkelt tilfælde er langhuset således blevet revet ned og genopført det samme sted op til fem gange.

De fleste af langhusene gav sig til kende som mørke spor efter den tagbærende konstruktion i den lyse undergrund. I de sidste faser af landsbyens levetid omkring Kristi fødsel lå der imidlertid tre huse, der var helt eller delvist nedgravede, således at partier af husene har været gravet ned i den forhistoriske overflade. Denne særegne hustype kendes kun fra det nordjyske område. Ved disse huse fremstod ud over de tagbærende stolper også væggene og stalden som store mørke aftegninger i undergrunden. I de nedgravede partier var en del detaljer i husenes konstruktion bevarede til i dag. Årsagen hertil er, at de har ligget beskyttet dybt under den jord, der i de efterfølgende 2000 år er blevet dyrket.

Det bedst bevarede af de nedgravede huse var 15 meter langt og 5,7 meter bredt, og den dybest nedgravede del var gravet ca. 60 cm ned i undergrunden. Dette hus havde kun været genopført én gang. Ved huset lå en velbevaret indgangsbrølægning med trappetrin ned til huset. Denne brølægning har forbundet huset med et mindre sidehus. Ud fra brølægningen løb en stensat drænkanaal langs med husets langvæg og rundt om gavlen. Drænkanaalen har formodentlig skullet holde det regnvand, der løb ned fra taget, væk fra husets følsomme lerklinede vægge. Fra indgangsbrølægningen ledtes man ind i et rum, der opdelte huset i to dele. Huset var således funktionsinddelt i en beboelsesdel og en stald.

I beboelsesdelen, der mod sædvane i dette tilfælde lå placeret i østenden, fandt arkæologerne husets arne. Ildstedet bestod af et stenfundament, som var dækket af en kappe af ler, der var ornamenteret med indridsede linier. I husets beboelsesdel fandtes blandt andet kværnsten og skår af et såkaldt si-kar. Disse fund vidner om, at de aktiviteter, der har fundet sted i huset, var almindelige husholdningsakti-

Langhus i seks faser. Hver farve angiver et hus i en fase. I dette tilfælde er langhuset revet ned og genopført fem gange. Hus I er ældst, og hus VI er yngst.

Grafik: Lars Guldager.

*Det bedst bevarede af de nedgravede huse fra tiden omkring Kristi fødsel.
Foto: Lars Guldager.*

viteter som maling af mel og produktion af ost. I husets vestende, hvor husets stald lå, var der anlagt en stenbrolagt grebning, hvor husdyrene formodentlig har stået med enden vendt ud mod. Oven på den stensatte grebning, hvor der sandsynligvis har ligget en form for strøelse, stødte arkæologerne under udgravningen på tynde lag af aske. Disse stammer formodentlig fra oprydning i beboelsesdelen og udtømmning af ildstedet. Hele husets staldende var gravet dybere ned i undergrunden end beboelsesdelen. Hvorfor man i tiden omkring Kristi fødsel har fjernet en stor mængde jord i forbindelse med konstruktionen af denne specielle hustype, er stadig et åbent spørgsmål – var det for at isolere mod vind og vejr? Kun nye undersøgelser af denne særegne nordjyske byggeskik vil kunne besvare dette spørgsmål.

Bopladsen ligger på et lavtliggende plateau på den vestlige side af en større morænebakke. Øst for bopladsen fortsætter dette plateau på den anden side af den moderne vej ”Langdyssen”, og det er sandsynligt, at landsbyen strækker sig videre i denne retning. Muligvis vil fremtidige undersøgelser i området give klarhed over, hvorfor landsbyen tilsyneladende blev opgivet omkring Kristi fødsel, ligesom der vil kunne gøres flere observationer af de delvist nedgravde nordjyske langhuse.